

مقاله

پیشران‌های مؤثر بر کنشگری حزب الله لبنان

مهدی رحمتی^۱، جلال ترکاشوند^۲، زاهد غفاری

هشجین^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۱۰

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۱۲/۲۹

چکیده:

در شرایط کنونی و البته با وجود اینکه برخی از فرماندهان حزب‌الله به شهادت رسیده‌اند، اما جنبش حزب‌الله لبنان به بازیگر با نفوذی در معادلات داخلی لبنان و مؤلفه تأثیرگذاری در تحولات منطقه تبدیل شده است. میزان اثرگذاری و نفوذ این جریان نشان‌دهنده جایگاه مهم حزب‌الله است. سطح بالای بازیگری و کنشگری فعال حزب‌الله در محور مقاومت باعث شده تا دشمنان از حربه‌های مختلف، به دنبال تضعیف این بازیگر باشند. به‌رغم راهبردهای جبهه دشمن برای تضعیف حزب‌الله اما ایفای نقش این بازیگر ابعاد جدید و فزاینده‌ای به خود گرفته تا جایی که نقش و میزان نفوذ حزب‌الله در حوزه‌های نظامی و امنیتی محدود نبوده و به سایر حوزه‌ها نیز تسری یافته است.

بررسی شیوه رفتاری و نوع عملکرد محور مقاومت اسلامی لبنان گویای این نکته است که این بازیگر به دلیل بهره‌مندی از پیشران‌های مهم، سطح بازیگری خود را تقویت کرده است. سؤال اصلی تحقیق این است که حزب‌الله بر اساس چه عوامل و مؤلفه‌هایی توانسته اثرگذاری قابل توجهی را در محیط پیرامونی داشته باشد؟ تحقیق حاضر که با استفاده از شیوه اسنادی و گردآوری منابع کتابخانه‌ای نگارش شده مؤلفه‌های کلان اثرگذار بر حزب‌الله لبنان را تحت عنوان پیشران‌های مؤثر بر کنشگری این بازیگر را در حوزه‌های مختلف تبیین کرده است. یافته‌های پژوهش بیانگر آن است که حزب‌الله لبنان با بهره‌مندی از پیشران‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و نظامی توانسته در محیط آشوبناک منطقه غرب آسیا، ضمن بقا به سطوح بالای اثرگذاری رسیده و بتواند به ایفای نقش فعال و هدفمند بپردازد.

واژگان کلیدی: محور مقاومت، پیشران، حزب‌الله، جمهوری اسلامی ایران، منطقه غرب آسیا.

۱- استاد علوم سیاسی، گروه معارف، دانشگاه امام علی (ع) تهران، ایران.

نویسنده مسئول: mehdirahmati1985@gmail.com

۲- استادیار علوم سیاسی، گروه معارف، دانشکده علوم پایه، دانشگاه امام علی (ع)، تهران، ایران.

۳- استاد گروه علوم سیاسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران.

Drivers influencing the activism of the Lebanese Hezbollah

Abstract:

In the current situation, and of course, despite the fact that some of Hezbollah's commanders have been martyred, the Lebanese Hezbollah movement has become an influential player in Lebanon's internal equations and an influential component in regional developments. The level of influence and influence of this movement indicates the important position of Hezbollah. Hezbollah's high level of active participation and activism in the axis of resistance has caused the enemies to seek to weaken this player through various means. Despite the enemy's strategies to weaken Hezbollah, the role of this actor has taken on new and increasing dimensions, to the point where Hezbollah's role and influence are not limited to the military and security spheres, but have also spread to other spheres. An examination of the behavior and type of performance of the Lebanese Islamic Resistance Axis indicates that this actor has strengthened its level of acting due to the benefit of important drivers.

The main question of the research is: On what basis has Hezbollah been able to have a significant impact on the surrounding environment? The present research, which was written using the documentary method and the collection of library resources, has explained the major factors affecting Hezbollah in Lebanon under the title of drivers affecting the activism of this actor in various fields. The research findings indicate that Hezbollah in Lebanon, by benefiting from social, economic, political, and military drivers, has been able to survive in the chaotic environment of the West Asian region, reach high levels of influence, and be able to play an active and purposeful role.

Keywords: Axis of Resistance, Forward, Hezbollah, Islamic Republic of Iran, West Asia region.

مقدمه:

شناخت پیشران‌ها یا متغیرهای اصلی هستیم که حزب‌الله توانسته است با بهره‌مندی از آن‌ها، به تثبیت جایگاه و ارتقا سطح عملکردی خود بپردازد. با توجه به اینکه تحقیق جامعی در این خصوص صورت نگرفته است، به نظر می‌رسد تحقیق کنونی شناخت بهتری را در خصوص عوامل برتری‌ساز بازیگر مهمی چون حزب‌الله ارائه خواهد کرد. عدم پرداختن به موضوع مهمی چون عوامل ماندگاری و پایداری حزب‌الله زمینه تقویت جنگ شناختی دشمن را فراهم کرده و از این‌رو ضرورت دارد در جنگ روایت‌ها، تبیین صحیحی از بازیگران محور مقاومت ارائه کرد.

لبنان به دلیل نقش عوامل خارجی و داخلی، آستان تحولات مختلفی است. در ساختار ناهمگون این کشور، ایفای نقش پایدار و داشتن ثبات از اهمیت برخوردار است. بازیگری که در این شرایط به ادامه حیات سیاسی خود بپردازد باید از قابلیت‌های گوناگونی برخوردار باشد زیرا سیر تحولات قابل پیش‌بینی نیست و از طرفی به دلیل تأثیرگذاری متغیرهای مختلف، هر روز بعد جدیدی به مسائل افزوده می‌شود و مسیر آن را تغییر خواهد داد. در چنین شرایطی روندها و چگونگی رویدادها بیش‌ازپیش با ابهام مواجه خواهد شد.

مبانی نظری تحقیق:

پیشینه تحقیق

با بررسی پیشینه مقاله‌های مرتبط با موضوع تحقیق این نکته نمایان است که موضوعی تحت عنوان پیشران‌های مؤثر بر کنشگری محور مقاومت نگارش نشده است. با وجود این برخی تحقیقات به بحث مقاومت و حزب‌الله اشاره دارد. مهتدی و دیگران (۱۴۰۳) در مقاله «مؤلفه‌های جهاد و پایداری حزب‌الله لبنان» به دنبال پاسخ به این سؤال هستند که نقش رهبری در حزب‌الله چه تأثیری بر مؤلفه‌های اصلی این گفتمان داشته است. مختاری و ستایش پور (۱۴۰۳) در مقاله «رأی دادگاه لبنانی علیه حزب‌الله لبنان» سعی دارند که تبیین صحیحی از مواضع برخی شخصیت‌های سیاسی در لبنان علیه حزب‌الله را تدوین کنند. موسوی (۱۴۰۳) نیز در مقاله «سناریوهای جنگ علیه حزب‌الله» با طرحی آینده‌پژوهانه، به دنبال سناریوهای مرتبط با حزب‌الله هستند. ساری (۱۴۰۲) در مقاله «شکست غیرقابل ترمیم» تبیین صحیحی از مواضع حزب‌الله در جنگ علیه رژیم صهیونیستی ارائه داده است. موسوی و نیاکویی در مقاله «بحران‌های لبنان» به دنبال پاسخ به این سؤال هستند که حزب‌الله در تحولات مهم لبنان چه جایگاهی داشته است. سیمبر و صفیپور (۱۴۰۲) در مقاله «نقش و تأثیر حزب‌الله به‌عنوان یک جنبش سیاسی - نظامی هویت‌مند در لبنان» به نقش مؤثر حزب‌الله در ساختارهای اجتماعی لبنان اشاره دارند. منگودهی و دیگران (۱۴۰۲) در مقاله «درک قدرت

در شرایط پرتلاطم لبنان، حزب‌الله توانسته بیش از چهار دهه به ایفای نقش فعال و اثرگذار بپردازد. بازیگری فعال حزب‌الله در شرایطی است که کانون شکل‌گیری و پرورش این جنبش یعنی جنوب منطقه بیروت تحت بیشترین نظارت‌ها و حتی تحریم‌ها بوده است. با وجود این عوامل اما حزب‌الله توانسته در طول چند دهه اخیر به بازیگر مؤثری تبدیل شود. اینکه چرا حزب‌الله توانسته در شرایط ناهمگون داخلی لبنان و عوامل تأثیرگذار خارجی و فشارهای بازیگران مهم نظام بین‌الملل به ایفای نقش بپردازد و سهمی از قدرت را به دست بیاورد به عوامل گوناگونی مرتبط است. حزب‌الله به متغیری مهمی در تقابل و خنثی‌سازی سیاست‌های غرب تبدیل شده و همین مسئله باعث می‌شود تا برای تضعیف این جنبش برنامه‌ریزی‌های مختلفی صورت گیرد. به‌رغم سیاست‌های مذکور مشاهده می‌شود که حزب‌الله نه‌تنها بر تثبیت خود در جامعه لبنان پرداخته، بلکه حیطة عملکرد آن به فراتر از مرزهای کشور نیز تسری یافته است.

حال مسئله مهم شناخت عوامل برتری‌ساز حزب‌الله در محیط آشوبناک منطقه است و در این مقاله به دنبال پاسخ به این سؤال بوده که چه عوامل و متغیرهایی باعث شده تا حزب‌الله به بازیگر مهمی تبدیل شود؟ به نظر می‌رسد برای شناسایی دلایل اهمیت جایگاه حزب‌الله باید به مهم‌ترین دلایل یا مجموعه دلایل یعنی پیشران‌های مؤثر بر کنشگری سطح عملکردی حزب‌الله اشاره کرد. از این‌رو در تحقیق کنونی به دنبال

پیشران‌ها از منظری دیگر نیز تعریف شده است. بر این اساس پیشران‌ها مجموعه‌ای از نیروهای شکل‌دهنده به آینده‌اند که به صورت جهانی یا محلی، بر آینده‌های مختلف تأثیر می‌گذارند که آن‌ها را می‌توان به حوزه‌های اجتماعی، فناورانه، اقتصادی، زیست‌محیطی و سیاسی تقسیم‌بندی کرد. (همان)

بنابراین نکته مهم در تعریف و شناخت پیشران این است که این مفهوم به نیروهای عمده اطلاق می‌شود، یعنی هر عاملی را نمی‌توان پیشران تلقی کرد. همچنین پیشران‌ها باید دارای تأثیرگذاری مهمی بر سمت‌وسوی تغییرات باشند و این مسئله از پویایی آن‌ها حکایت دارد. همچنین پیشران‌ها را می‌توان در حوزه‌های مختلفی مورد بررسی قرار داد که از جمله آن‌ها می‌توان به حوزه‌های سیاسی، اجتماعی، نظامی و اقتصادی اشاره کرد. با شناخت نقش و جایگاه پیشران، می‌توان به درک صحیحی از شناخت دلایل اصلی تأثیرگذار بر وقوع رویدادها و مسائل پرداخت؛ زیرا پیشران‌ها از چند دلیل ترکیب یافته و عامل مهمی در شناخت صحیحی رویدادها محسوب می‌شوند.

← پیشران‌های مؤثر بر کنشگری حزب‌الله

بر اساس آنچه در خصوص پیشران مطرح شد و نوع عمل و کنشگری حزب‌الله می‌توان این نکته را دریافت کرد که حزب‌الله با بهره‌گیری از پیشران‌های مختلف، سطح توانمندی خود را از بازیگری منفعل به بازیگری فعال و مهم تبدیل کرده است. اینکه چرا این تغییر برای این بازیگر حاصل شده را باید در بهره‌مندی آن از پیشران‌های مختلف ارزیابی کرد. حزب‌الله اکنون در عرصه‌های مختلف دارای جایگاه قابل اتکایی است. این کنشگر فعال با استفاده از پیشران‌های مختلف نه تنها در داخل لبنان به ایفای نقش می‌پردازد، بلکه در معادلات منطقه‌ای نیز دارای نقشی مهم و تأثیرگذار است. همین سطح از کنشگری باعث شده تا حزب‌الله از بازیگران فعالی شناخته شود که جایگاه قابل توجهی دارد.

روش پژوهش

مباحث «روش‌شناسی» یکی از ارکان اصلی پژوهش است که به‌منزله مسئله‌ای زیربنایی و قوام‌بخش در

هوشمند حماس و حزب‌الله و تأثیر آن بر موقعیت منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران در خاورمیانه» با نگاهی کلان به بحث همگرایی در دو بازیگر مهم محور مقاومت اشاره دارند. کمال‌آرا (۱۴۰۲) در مقاله «نقش سازنده حزب‌الله لبنان در تداوم جبهه مقاومت» به تبیین نقش و جایگاه حزب‌الله در محور مقاومت پرداخته است.

← ادبیات تحقیق

در بررسی و تبیین جایگاه بازیگران مهم، مفهوم پیشران نقش مهمی را ایفا می‌کند. در صورت شناخت پیشران، می‌توان ایفای نقش مؤثر حزب‌الله را به‌خوبی تبیین کرد.

← پیشران شناسی:

یکی از مهم‌ترین مباحث در شناسایی متغیرهای اصلی تأثیرگذار بر پدیده‌ها یا رویدادها، شناسایی پیشران است. پیشران‌ها (Driver) اشاره به نیروهای عمده شکل‌دهنده آینده در جهان دارد. بدیهی است که پیشران‌ها به‌صورت غیرمستقیم بر حوزه‌های مختلف تأثیرگذارند. به عبارت دیگر، مؤلفه‌ها یا عوامل اصلی متشکل از چند روند که باعث ایجاد تغییر در یک حوزه مورد مطالعه می‌باشند را پیشران می‌گویند. (وقوفی، ۱۳۹۶: ۲۳) در اینجا نکته مهم این است که پیشران هم به نیروهای عمده یعنی دلایل بنیادین و هم به مجموعه عوامل غیربنیادین تعبیر شده است؛ بنابراین به یک تعبیر می‌توان پیشران را مجموعه‌ای از متغیرها یا دلایل برای وقوع هر رویداد یا تغییر در سطح کلان یا غیرکلان عنوان کرد.

«گوردون» پیشران را این‌گونه تعریف می‌کند: «پیشران به نیروهای عمده شکل‌دهنده به آینده یک رویداد یا یک مسئله‌ای که اتفاق افتاده یا قرار است در آینده اتفاق بیفتد اشاره دارد.» همچنین وی در تعریفی دیگر معتقد است پیشران یعنی «نیروهای تغییری که در پس یک روند وجود دارند و البته عوامل پیش‌برنده تغییر (پیشران) نامیده می‌شوند.» (البرزی، ۱۳۹۴: ۱۴۰) بنابراین تعریف نیروهای عمده و اساسی در سمت‌وسو دادن به تغییرات اصلی را پیشران می‌نامند.

(Hashemi, ۲۰۲۲:۸).

فازی دلفی مثلثی بر اساس یک پانل خبره و به عنوان یک فرآیند روشمند، تعاملی و پیش‌بینی در نظر گرفته می‌شود که تنها به یک بررسی نیاز دارد و برخلاف دلفی سنتی کارشناسان نیاز به اصلاح نظرات دوره‌های قبلی خود نیستند (Ciptono, ۲۰۱۹:۷۸). ارزش فازی هر متغیر، با استفاده از رابطه (۱-۱) محاسبه شد؛ که در آن x_{ij} ، مقدار تخصیص داده شده خبره i ام، به شاخص j ام است (Hiero, ۲۰۲۰:۱۶۳). پس از محاسبه ارزش فازی و برای قضاوت در خصوص هر یک از شاخص‌ها، ارزش فازی به دست آمده برای هر یک از شاخص‌ها را فازی‌زدایی نموده تا امکان مقایسه و ارزیابی به وجود آید. در این پژوهش از روش فازی‌زدایی مرکز سطح که به ترتیب دارای روابط (۲-۱) است، استفاده شده است (Habbi, ۲۰۲۰: ۱۳۹).

(۱-۱)

$$\hat{F} = (L_j = \min(x_{ij}), M_j = \sqrt[n]{\prod_{i=1}^n x_{ij}}, U_j = \max(x_{ij}))$$

$$DF_{ij} = \frac{(U_{ij} - l_{ij}) + (m_{ij} - l_{ij})}{3} + l_{ij} \quad (۲-۱)$$

یافته‌های تحقیق

در مدل مفهومی به دنبال شناخت پیشران یا مجموعه عوامل برتری ساز حزب‌الله هستیم. این مجموعه عوامل یا پیشران‌ها را می‌توان در موارد مختلفی عنوان کرد که از جمله آن‌ها می‌توان پیشران اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و نظامی را نام برد. هر کدام از این پیشران‌ها نیز از عوامل دیگری تشکیل یافته‌اند که در مجموع زمینه برتری و افزایش کارایی و قدرت جنبش مقاومت اسلامی لبنان را فراهم کرده است.

بر اساس مطالعات کتابخانه‌ای و پنل فازی خبرگان جدول زیر که پیشران اصلی مؤثر بر قدرت حزب‌الله احصا شده است.

هر پژوهشی به شمار می‌آید. در چارچوب مباحث روش‌شناسی است که پژوهش انسجام پیدا می‌کند و پژوهشگر با تکیه بر آن می‌تواند اهداف خود را محقق سازد. رویکرد پژوهش بر اساس بهره‌مندی مطالعات کتابخانه‌ای و همچنین ایجاد پنل خبرگی و توزیع پرسشنامه در سطح کارشناسان، به صورت آمیخته و همچنین بر مبنای روش تحقیق، توصیفی-موردی زمینه‌ای و از نوع اکتشافی است.

جامعه آماری

جامعه آماری پژوهش متشکل از تعداد ۶ نفر از خبرگان به شرح

جدول ۱ است:

جدول ۱: اطلاعات خبرگان پژوهش

مدرك تحصیلی	سمت	فراوانی
دکتر	هیئت علمی دانشگاه‌ها	۵
کارشناسی رشد	کارشناس و تحلیلگر	۱

ابزار جمع‌آوری داده‌ها

در بخش اول، پس از انجام مطالعات کتابخانه‌ای، مهم‌ترین پیشران‌های تقویت ساز قدرت حزب‌الله به تعداد ۱۲ کلیدواژه، با استفاده از مرور منابع و مطالعات کتابخانه‌ای احصاء و در اختیار جامعه خبرگی پژوهش قرار گرفت. در بخش دوم پژوهش با تشکیل پنل دلفی فازی تعداد ۴ پیشران توسط خبرگان مورد تأیید قرار گرفت. نظریه مجموعه‌های فازی یک نظریه شناخته شده برای شناخت پیشران‌ها است. عدد فازی مثلثی از سه ساختار کران پایین (l)، کران متوسط (m) و کران بالا (u) تشکیل شده است. پارامترهای l و u به ترتیب حد پایین و بالای یک عدد فازی مثلثی و m را برای تعیین مرکز عدد فازی تنظیم می‌کنند. عدد فازی مقدار فازی «تقریباً m » را نشان می‌دهد. این مقدار نمی‌تواند کوچک‌تر از l یا بیشتر از u باشد.

جدول ۲: پیشران‌های تأیید شده از مطالعات کتابخانه‌ای و پنل فازی خبرگان

نتیجه نهایی	DF_{ij}	(ارزش فازی)			شناسه پیشران
	فازی زدایی	L_{ij}	M_{ij}	U_{ij}	
پذیرش	7.38	۵	۷,۱۴۷	۱۰	اجتماعی
پذیرش	7.45	۵	۷,۳۵۷	۱۰	نظامی
پذیرش	7.55	۵	۷,۶۵۲	۱۰	اقتصادی
پذیرش	7.45	۵	۷,۳۵۹	۱۰	سیاسی

عدم شناخت منابع و راه‌های درآمدی حزب‌الله باعث شده تا مخالفان برنامه‌ریزی و اقدامات مختلفی را برای شناسایی این راه‌ها و منابع با هدف محدودسازی منابع مالی حزب‌الله اتخاذ کنند. از جمله مخالفان حزب‌الله ایالات‌متحده است. این کشور برای محدود نمودن فعالیت‌های اقتصادی حزب‌الله اقدامات گسترده‌ای را انجام داده است. وزارت خزانه‌داری آمریکا دو قانون‌گذار حزب‌الله یعنی «امین شری» و «محمد راد» را در سال ۲۰۱۹ تحریم کرد. همچنین دفتر کنترل دارایی‌های خارجی وزارت خزانه‌داری، بانک «اعتماد جمال» را به خاطر حمایت از حزب‌الله و آنچه «فعالیت‌های بانکی مخرب آگاهانه می‌خواند» تحریم کرد. واشنگتن همچنین تا کنون، تمام چهره‌هایی که به هر نحو احساس می‌کند به نوعی با حزب‌الله در ارتباط بوده‌اند یا مظنون به همکاری هستند را نیز تحریم کرده است. (MROUE, October ۴, ۲۰۱۹) اما این اقدامات نیز مانع از قدرت اقتصادی حزب‌الله نبوده است.

به دلیل استیصال از محدود کردن فعالیت‌های مالی حزب‌الله، وزارت خزانه‌داری آمریکا پاداش ۱۰ میلیون دلاری برای هر کسی که «اطلاعات ارزشمندی را در مورد امور مالی حزب‌الله» ارائه دهد تعیین کرده است. (Ibid) این پاداش به این منظور تعیین شد تا حزب‌الله

پیشران اقتصادی مؤثر بر کنشگری حزب‌الله

از جمله پیشران‌های مهم در ارتقا سطح بازیگری و فعال نمودن کنشگری حزب‌الله، پیشران اقتصادی است. حزب‌الله از حوزه اقتصادی همچون ابزاری برای ارتقا سطح عملکرد خود بهره می‌گیرد. پیشران اقتصادی خود به خرده پیشران‌های دیگری به شرح زیر قابل تقسیم است:

پوشش در سیستم اقتصادی حزب‌الله

امروزه به دلیل نقش مهم و تأثیرگذار اقتصاد در پویایی و کارایی هر جنبش، گروه‌ها ناگزیر از انجام فعالیت‌های اقتصادی هستند. حزب‌الله نیز به‌عنوان یک جنبش فعال، برای تأمین نیازهای مالی، فعالیت‌های اقتصادی مختلفی را برنامه‌ریزی می‌کند. از این‌رو می‌توان بیان کرد حزب‌الله فعالیت‌های گسترده اقتصادی دارد، اما این فعالیت‌ها به‌راحتی قابل بررسی، شناسایی و ره‌گیری نیست. همین پوشش مناسب باعث شده تا به‌راحتی نتوان درآمدهای حزب‌الله را شناسایی و منابع تأمین مالی حزب‌الله را قطع کرد. به همین دلیل این جنبش می‌تواند از کانال‌های مختلف بر درآمدهای خود بیفزاید. (ساسانین، ۱۳۹۸: ۲۷۵)

اوراق بهادار فعالیت‌های مهمی دارد. (<https://farsi.alarabiya.net/fa/views/>, ۱۹/۱۲/۲۰۱۳) این بخش‌ها تنها برخی منابع درآمدی حزب‌الله است که بر اساس برخی حدس و احتمال‌ها بیان می‌شود؛ زیرا با توجه به میزان نفوذ حزب‌الله به نظر می‌رسد منابع درآمد این جنبش گسترده‌تر از اقدامات محدود باشد.

فعالیت‌های گسترده اقتصادی حزب‌الله و عدم شناسایی این فعالیت‌ها توسط رقیبان باعث فرافکنی این دسته از مخالفان شده تا جایی که واشنگتن مدعی شده حزب‌الله مزارع ماری‌جوآنا در اختیار دارد و در دره بقاع حشیش تولید می‌کند. رسانه‌های عربی نیز در اظهاراتی غیر مستند بیان کرده‌اند که حزب‌الله تعدادی شرکت پوششی لبنانی دارد که درگیر معاملات داروهای تقلبی هستند. (همان) بیان اظهارات غیر واقعی به این دلیل مطرح می‌شود تا ضعف سیاست‌های محور غربی-عربی-عبری در خصوص محدود کردن فعالیت‌های مالی و اقتصادی حزب‌الله پنهان شود؛ اما نکته مهم این است که به‌رغم فرافکنی‌های مذکور، حزب‌الله توانسته ضمن ایجاد پوشش در فعالیت‌های اقتصادی، به راه‌های کسب درآمد خود افزوده و به همین دلیل است که می‌تواند خدمات مختلفی را در جامعه داخلی لبنان و سیاست‌های منطقه‌ای اتخاذ کند.

۲- پیشران اجتماعی مؤثر بر کنشگری حزب‌الله

عامل مهم دیگر که زمینه افزایش استقبال مردمی از حزب‌الله را ایجاد کرده، پیشران اجتماعی است. این پیشران بیشتر معطوف به راه‌های تعامل و ایجاد کانال‌های ارتباطی با مردم است. زیرمؤلفه‌های این پیشران را می‌توان در موارد زیر بیان کرد:

← **فعالیت‌های خدماتی برای اقشار کم‌درآمد**
شناخت واقعی از اقشار مختلف لبنانی زمینه‌ای برای تعامل بهتر با این اقشار را فراهم کرده است. حزب‌الله با این شناخت، فعالیت‌های خود را محدود به عرصه‌های نظامی نکرده، بلکه برای پوشش نیازهای اقشار کم‌درآمد به مدیریت مجموعه‌ای مراکز خدماتی

را از هرگونه حمایت مالی، چه از ایران و چه از طریق هر راه دیگر، محروم شود. همچنین وزارت خارجه آمریکا خواستار دریافت اطلاعاتی در مورد «سازوکارهای کلیدی تسهیل نقل و انتقالات مالی»، «کمک‌کنندگان مالی اصلی» و «نهادهای مالی» مؤثر در نقل و انتقالات مالی گروه حزب‌الله شده است. با وجود اقدامات زیادی که مقامات غربی و حامیان منطقه‌ای آن‌ها برای محدود کردن فعالیت‌های مالی حزب‌الله انجام می‌دهند، اما جبهه به‌اصطلاح سازش در تحقق اهداف خود ناکام مانده است. دبیر کل شهید حزب‌الله، سید حسن نصرالله نیز در زمان اوج محدودیت‌های اقتصادی علیه حزب‌الله ضمن اشاره به تلاش‌های واشنگتن برای اعمال محدودیت علیه کانال‌های مالی حزب‌الله گفت: «واشنگتن گزینه‌های ما را به‌خوبی مطالعه می‌کند.» وی همچنین به تلاش‌های بی‌حاصل مقامات کاخ سفید کنایه زد و گفت: «در حال حاضر ایالات‌متحده در حال هدف قرار دادن بانک‌هایی است که حزب‌الله متعلق به آن‌ها نیست.» (Ibid) با وجود اقدامات مذکور و حتی فشارهایی که به دولت لبنان برای شناسایی و معرفی منابع یا کانال‌های درآمدی حزب‌الله مطرح شده، اما این جنبش به‌خوبی توانسته فعالیت‌های اقتصادی خود را پوشش داده تا مخالفان نتوانند با اعمال تحریم یا فشار بر میزان درآمدهای حزب‌الله تأثیر منفی بگذارند.

← گسترده‌گی نفوذ اقتصادی حزب‌الله

عامل مهم دیگر در پیشران اقتصادی که به برتری و ارتقا سطح کنشگری حزب‌الله منجر شده، گسترده‌گی فعالیت‌های اقتصادی این جنبش است. مقامات غربی بر این باورند که حوزه فعالیت‌های اقتصادی حزب‌الله به حدی در لبنان گسترده است که برای مقابله با آن باید کل ساختار مالی لبنان را محدود کرد. حتی اعمال محدودیت در ساختار مالی لبنان نیز نتوانسته محدودیت‌های جدی بر اقتصاد حزب‌الله اعمال کند. افزایش نفوذ در سیستم مالی لبنان باعث شده تا واشنگتن به‌صراحت نگرانی خود از نفوذ مالی حزب‌الله را ابراز کند و مقامات لبنانی را برای عدم همکاری با این جنبش تحت فشار قرار دهد. حزب‌الله فعالیت‌های گسترده مالی مختلفی از جمله در زمینه درآمدهای درمانی و خدماتی دارد. این جنبش همچنین در بازار

کرده و علاوه بر این‌ها در حوزه ورزشی و فرهنگی نیز مؤسساتی فعال دارد که این مسئله از گستردگی فعالیت‌های اجتماعی آن حکایت دارد. (همان)

این جنبش به علت ساخت مدرسه، بیمارستان، داروخانه، مؤسسات رسیدگی به امور خانواده شهدا، اعطای خدمات بهداشتی و ارائه خدمات ارزان‌قیمت توسط نهادهای سازمان‌ها و مؤسسات مذکور، محبوبیت خود را در بین طیف مختلفی از مردم لبنان افزایش داده است. به‌عنوان مثال تحصیل در مدارس حزب‌الله نسبت به مدارس دیگر گروه‌ها بسیار مقرون به‌صرفه‌تر است. به همین دلیل حتی خانواده‌های غیر شیعیان نیز ترجیح می‌دهند تا فرزندان خود را به دلیل هزینه پایین و سطح بالای آموزش به مدارس وابسته به حزب‌الله بفرستند. توجه به حیطة خدمات حزب‌الله گویای این نکته است که این خدمات برای طیف‌های مختلف و همچنین در زمینه‌های مختلف تدارک دیده شده است. حزب‌الله لبنان توانسته است از امکاناتی که در اختیار دارد به‌صورت مطلوب بهره برده و بتواند خدمات اجتماعی مناسبی را ارائه کند. فعالیت‌های گسترده باعث جذب عناصری از طبقات پایین و همین‌طور اقشار طبقات متوسط و بالا شده و این مسئله به افزایش محبوبیت حزب‌الله در جامعه منجر شده است. این‌گونه شیوه رفتاری باعث شده حامیان و طرفداران مقاومت اسلامی لبنان به اقشار خاصی محدود نبوده و در سطح جامعه گسترش پیدا کند. (درخشه، ۱۳۹۵: ۳۷)

← - کسب مشروعیت اجتماعی

یکی دیگر از مهم‌ترین مؤلفه‌هایی که زمینه پذیرش و همراهی مردمی با حزب‌الله را در میان شیعیان و غیر از آن فراهم کرده، تصویرسازی از خود به عنوان مدافع ملت لبنان در مقابل تکفیری‌ها و رژیم صهیونیستی، دغدغه‌مندی برای منافع ملی و سیاست‌ورزی فرا حزبی در مسائل اساسی کشور و تلاش برای توسعه حمایت‌های خدماتی و خیریه‌ای به غیرشیعیان بوده است. این اقدامات باعث شده تا حزب‌الله برای بخش‌ها و طیف‌های مختلفی از مردم لبنان محترم باشد. نتیجه این احترام باعث افزایش مشروعیت و افزایش جایگاه حزب‌الله در معادلات شده تا جایی که این جنبش

همچون گروه جهاد سازندگی البناء، سازمان بهداشت اسلامی، بنیاد شهدا، انجمن زنان، مؤسسه قرض‌الحسنه و ... می‌پردازد. شیخ نعیم قاسم، دبیر کل حزب‌الله در خصوص این بخش گفته است: «از آنجا که حزب‌الله برای دستیابی به مسئولیت اجتماعی مشترک، پاسخ‌گویی به نیازهای فوری و ایجاد برنامه‌های سودمند کار کرده است، هیچ‌یک از جنبه‌های کمک به فقرا را نادیده نگرفته و چنین کاری به‌سادگی وظیفه حزب تلقی شده است.» (ساسانیان، ۱۳۹۸: ۲۷۵)

فعالیت‌های خدماتی و اجتماعی که خود را در قالب کمک به اقشار کم‌درآمد و نیازمند نشان می‌دهد، باعث شده تا محبوبیت حزب‌الله در میان مردم و به‌خصوص اقشار کم‌درآمد افزایش یافته و از طرفی با توجه به ضعف دولت لبنان در ارائه خدمات به همه اقشار، این اقدام می‌تواند زمینه گسترده شدن خدمات و توجه به همه اقشار را فراهم کند. این خدمات باعث شده تا حزب‌الله دارای پایگاه مستحکم اجتماعی به‌خصوص در میان طبقات پایین جامعه شود و از این ظرفیت نیز به نحو مطلوبی در افزایش کارایی و کنشگری خود استفاده کند.

← - گستردگی خدمات اجتماعی

غیر از اینکه حزب‌الله توانسته در جامعه لبنان به نیازهای مردم کم‌بضاعت توجه داشته باشد، از این ظرفیت برخوردار بوده تا با گسترده کردن خدمات اجتماعی، زمینه جذب نیروهای جدید را در میان اقشار مختلف فراهم کند. این اقدام از طریق ایجاد شبکه‌های گوناگون برای ارائه خدمات اجتماعی امکان‌پذیر شده است. بخش خدمات اجتماعی حزب‌الله از واحدهایی متعدد تشکیل شده است. «جهاد البناء» بر دو مسئله اساسی متمرکز شده است: «فعالیت‌های عمرانی و کشاورزی»؛ این واحد البته بر اساس نیاز مردم، در حوزه آبرسانی، برق‌رسانی، از میان بردن زباله‌ها و ... نیز فعال است؛ مؤسسه «قرض الحسن» در خصوص ارائه وام‌های قرض‌الحسنه به مردم نیازمند، فعال است؛ جمعیت «الإمداد الخیریة الإسلامیة» برای کمک به خانواده‌های نیازمند به‌منظور نگهداری از معلولان، یتیمان و ... ایجاد شده است؛ حزب‌الله همچنین بنیادی برای ساخت مدارس در مناطق مختلف لبنان تأسیس

کرده تا میزان مقبولیت و مشروعیت خود را در جامعه افزوده و سطح بازیگری و کنشگری خود را در داخل لبنان و خارج از آن بیفزاید.

← - مشروعیت رهبری

مقوله «رهبری» به عنوان یکی از مهم ترین عناصر موفقیت یا شکست گروه‌ها از تأثیر و اهمیت بسیار گسترده‌ای برخوردار است. بخش دیگری از محبوبیت حزب الله به دلیل رهبری شهید سید حسن نصرالله بوده است. شخصیت سید حسن نه تنها برای طرفداران وی از محبوبیت بالایی برخوردار است؛ بلکه برای دشمنان نیز از احترام برخوردار است. مسئولیت مهم رهبری جنبش در مواقع بسیار حساس از تاریخ حزب الله بر عهده «سید حسن نصرالله» بود. وی به خوبی توانست این وظیفه را در تمام دوران دبیر کلی خود بر جنبش حزب الله لبنان به‌ویژه در جنگ سی‌وسه روزه ایفا کند. این نقش البته در مقاطع دیگر همچون دسیسه‌های سیاسی که علیه لبنان اتخاذ شد و منجر به استعفای حریری از نخست‌وزیر شد تا تلاش برای وارد کردن حزب الله برای مقابله با مردم در تحولات دسامبر ۲۰۱۹ نیز نمایان است.

شهید سید حسن نصرالله از خصوصیات یک رهبر کاریزما برخوردار بود. وی خدمتگزاری به مردم را از اولویت‌های حزب الله می‌دانست و به امور مردم و اوضاع و احوال معیشتی آن‌ها توجه شایانی دارد. سید حسن نصرالله به‌مثابه یک رهبر مردمی- الهی هرگز چیزی برای خود و یا خانواده‌اش نخواست، بلکه همه دارایی‌های خود را به اسلام، مردم و وطن تقدیم کرد. مواضع حکیمانه سیاسی نیز باعث شده تا نصرالله به‌عنوان طرفدار مردم لبنان از محبوبیت قابل توجهی برخوردار باشد. صدق در گفتار و شفافیت در رفتار باعث شده تا سیدمقاومت از مقبولیت بسیار بالایی برخوردار باشد. عمل به وعده نیز باعث شده تا شهید سیدحسن نصرالله به «صادق الوعد» موصوف شود و همین مسئله نشان می‌دهد وی در جامعه لبنان از مشروعیت و برای خارج از آن از مقبولیت بالایی برخوردار باشد. (ساسانیان، ۱۳۹۸: ۲۷۵)

توانسته در مقابل فشارهای خارجی و دسیسه‌های داخلی، سطح بازیگری خود را ارتقا دهد. حزب الله در مناطقی که در آن تسلط دارد، با ارائه انواع خدمات عمومی از جمله آموزش و بهداشت و ... عدم تحرک دولت را پر کرده است. (Gadzo, ۲۹ October, ۲۰۱۹) این اقدامات باعث شده تا جنبش مقاومت اسلامی چهره‌ای مردمی از خود تصویرسازی کند که این چهره باعث جذب عناصر و اجزای مختلفی برای آن شده است.

← - اولویت تحقق مطالبات مردمی بر حزبی

در مواضع حزب الله می‌توان تجربه بالایی از اولویت منافع جمعی بر حزبی را مشاهده کرد. حزب الله با بیان اولویت مطالبات مردمی در مقابل مطالبات خاص و محدود، گام مستحکمی در شناخت صحیح جامعه‌ای که می‌تواند به سوی خود جذب کند، برداشته است. سید حسن نصرالله، دبیر کل شهید حزب الله لبنان در این خصوص اظهار کرد: «ما در گذشته گفتیم وقتی در معرض بی‌عدالتی قرار بگیریم می‌توانیم صبور باشیم، اما وقتی مردم ما در معرض بی‌عدالتی قرار بگیرند باید به روشی متفاوت رفتار کنیم.» (MROUE, Oc- ۴, ۲۰۱۹) این اظهارات که حاکی از اهمیت و اولویت منافع جمعی بر فردی است، نشان می‌دهد حزب الله تنها متعلق به جناحی خاص در لبنان نیست، بلکه سطح و حیطه عملکرد آن به طیف‌های گسترده‌ای در ارتباط است. اولویت قائل شدن برای منافع مردمی در برابر منافع خاص و جزئی باعث افزایش محبوبیت و مقبولیت حزب الله در میان مردم لبنان شده است.

۳- پیشران سیاسی مؤثر بر کنشگری حزب الله لبنان

پیشران سیاسی نیز از جمله پیشران‌هایی است که به تقویت نقش حزب الله کمک کرده است. این پیشران باعث افزایش نفوذ جنبش مقاومت اسلامی در جامعه متکثر لبنان شده و زمینه‌ای را فراهم کرده تا قدرت این جنبش در دهه‌های گذشته ابعاد جدید و متنوعی به خود بگیرد. اینکه حزب الله خود را تنها به فعالیت‌های نظامی محدود نکرده، توان و قدرتی را برای آن فراهم

← ارتباطات سیاسی مؤثر

داد و بر موضوعاتی چون لغو طایفه‌گرایی سیاسی و برقراری عدالت اجتماعی به نفع ستمدیدگان، استقرار آزادی عمومی، گسترش توسعه سیاسی و شفافیت در امور سیاسی تأکید کرد. (درخشه، ۱۳۹۵: ۳۷) بیشتر انتقاداتی که حزب‌الله از دولت لبنان دارد حول محور مسائل عمومی چون فساد، ناکارآمدی اداری و عقب‌ماندگی در مناطق محروم می‌چرخد. انتقاد این جنبش با دولت لبنان مخالفتی سازنده، معقول و سنجیده است.

استفاده مناسب از ابزارهای سیاسی باعث شده تا «دانیل ال بیمان»، همکار ارشد در مرکز سیاست‌های خاورمیانه مؤسسه بروکینگز، حزب‌الله را به‌عنوان «ترکیبی آشکار از جنبه‌های مختلف قدرت» توصیف کرده و آن را «قدرتمندترین جنبش سیاسی واحد در لبنان» معرفی کند. (Gwertzman, 29 May 2008) در جامعه چند طایفه‌ای لبنان، بهره‌مندی از مؤلفه‌های گوناگون و انعطاف در راهبردهای سیاسی باعث افزایش نقش بازیگری حزب‌الله شده است. حزب‌الله در همین رابطه سال ۲۰۰۹ از اجرای یک سیستم اسلامی بر پایه رأی مستقیم مردمی و نه از طریق اجبار و تحمیل تأکید کرد که پیام این سند تشکیل دولت ملی و پیروزی در مجلس لبنان بود. عملکرد مطلوب حزب‌الله باعث شد تا این جنبش در انتخابات مجلس ۲۰۱۸ نیز پیروز شود. حزب‌الله در سایر تحولات سیاسی نشان داده که از ابزارهای خود به‌خوبی بهره برده و شرایط را در جامعه متکثر لبنان به سمت خود سوق بدهد.

← قدرت ائتلاف‌سازی

از جمله مؤلفه‌های که باعث افزایش نفوذ سیاسی حزب‌الله شده، توان و قدرت این جریان برای ائتلاف‌سازی و بهره‌برداری از قدرت سایر گروه‌های تأثیرگذار لبنانی است. تأکید بر این راهبرد باعث نفوذ حزب‌الله در دولت شده تا جایی که هر دولتی که در لبنان مستقر می‌شود نمی‌توان مطالبات این جنبش را نادیده بگیرد. مقاومت اسلامی لبنان با برقراری همکاری گسترده با سایر فرق لبنانی چون اهل سنت، مسیحیت، دروزی و سایر گروه‌های تأثیرگذار در عرصه سیاست و تأکید بر سه مقوله خاک، خون و دین توانسته تا راهبرد وحدت را

ویریزی بارز حزب‌الله صداقت و شفافیت در ارتباطات و روابط است. حزب‌الله چیزی را از مردم پنهان نمی‌کند و اصولاً حزبی است که مخفی‌کاری ندارد و همه‌چیز را با مردم در میان می‌گذارد و اگر نخواهد چیزی را اعلام کند در زمان مناسب آن را عنوان خواهد کرد. (روزنامه کیهان، ۱۳۹۳/۸/۲۸) مردم لبنان به‌خوبی دریافته‌اند که حزب‌الله با آنان صادق و یکرنگ است و آن‌گونه نیست که در ظاهر چیزی را عنوان کند و در باطن به آن عقیده نداشته باشد. نمونه‌ای از صداقت را در جریان بحران سوریه می‌توانیم مشاهده کنیم که وقتی رزمندگان حزب‌الله در سوریه حضور یافتند و با تروریست‌های تکفیری مبارزه کردند، حزب‌الله با صداقت کامل این مسئله را عنوان کرد. این شفافیت را می‌توان در مواضع رهبر شهید این جنبش نسبت به بحران‌های داخلی لبنان و منطقه‌ای نیز مشاهده کرد.

حزب‌الله از طریق ابزارهای فرهنگی، برگزاری همایش‌ها، اجلاس‌ها، نمایشگاه‌ها، جشنواره‌ها و همکاری با مؤسسات و نهادهای مختلف چه در داخل کشور و چه در خارج از آن به شناساندن اهداف و مواضع خود می‌پردازد و هدف نهایی آن ایجاد وحدت و هماهنگی میان احزاب و جناح‌های مختلف داخلی برای رسیدن به وحدت ملی است؛ چرا که از این طریق می‌توان به تحقق منافع ملی و ایجاد صلح و ثبات امیدوار بود. (همان) همین سیاست حزب‌الله باعث شده که این جنبش در میان غیرمسلمانان نیز محبوبیت داشته و هم‌پیمانی داشته باشد.

← استفاده مناسب از ابزارهای سیاسی

نقش فعال حزب‌الله در دهه ۸۰ علیه رژیم صهیونیستی باعث قوام و ثبات این جنبش شد. همچنین این بازیگر توانسته بود در سال ۱۹۹۲ پس از ورود به ساختار دولت، با اتخاذ رفتارهای سیاسی مناسب و معتدل، جایگاه خود را در سطح ملی حفظ کرده و به مقبولیت و مشروعیت خود در جامعه لبنان بیفزاید. این جنبش در مواقعی که سیاست‌های اتخاذ شده از سوی دولت را نامناسب و ناکارآمد می‌پنداشت، مخالفت خود را به‌صورت انتقاد سیاسی، اجتماعی، اقتصادی نشان

درون لبنان به پیش برده و توانایی افراد را بدون توجه به مذهب، تفکر و سازمان آن‌ها به کار گیرد و همین مسئله بر توانایی این جنبش افزوده است. (پیشین: ۳۹)

۴- پیشران نظامی مؤثر بر کنشگری حزب الله لبنان

پیشران نظامی نیز از جمله عوامل برتری ساز است. پیشران نظامی نه تنها در ابتدای شکل‌گیری حزب الله از اهمیت برخوردار بوده، بلکه در مراحل بعد نیز مهم‌ترین پیشران در پایایی و پویایی این جنبش بوده است. اینکه حزب الله توانسته در محیط آشوبناک منطقه به ایفای نقش فعال بپردازد را باید یکی از معلول‌های پیشران نظامی عنوان کرد. این پیشران از مؤلفه‌های مختلفی به شرح زیر تشکیل شده است:

← نیروی نظامی توانمند

در طول سال‌های فعالیت، حزب الله به نحو قابل قبولی توانسته نیروهای مستعدی را جذب کند. توانمندی نیروی نظامی این جنبش در نبردها و عملیات نظامی به نحو مطلوبی افزایش یافته است. این توان نظامی باعث شده تا حزب الله به عنوان قدرتمندترین بازیگر غیر دولتی در جهان شناخته شود تا جایی که توان آن حتی از ارتش لبنان فراتر رفته باشد. حزب الله نیرو ترکیبی متشکل از «توانایی‌های نظامی متعارف و غیرمتعارف» را حفظ می‌کند و نیروی انسانی خود را آشکار نمی‌کند تا جایی که تخمین‌ها در مورد میزان استعداد آن بسیار متفاوت است. در سال ۲۰۱۷، «جین» ارزیابی کرد که حزب الله بیش از ۲۵ هزار مبارز تمام‌وقت و شاید ۲۰ تا ۳۰ هزار نیروی ذخیره داشته است. (<https://sputniknews.ir/>) غیر از توانمندی، باید عنوان کرده روحیه بالای نیروها و ارزش قائل شدن برای شهادت باعث شده تا آن‌ها با ایمانی راسخ به انجام مأموریت‌های سخت اقدام و موفقیت‌های بزرگی را کسب کنند.

← استفاده از تجهیزات

قسمتی از قدرت نظامی حزب الله بر اساس نحوه به‌کارگیری تجهیزات است. این جنبش به توان

موشکی مجهز است که باعث شده قدرت بازدارندگی مطلوبی برای آن فراهم شود. تخمین تعداد موشک‌های حزب الله از ۴۰ هزار فروند تا ۱۵۰ هزار موشک است که به طور قابل توجهی بیشتر از توانایی نظامی بسیاری از کشورها است. این جنبش همچنین تعداد قابل توجهی موشک‌های ضد هوایی و ضد کشتی و همچنین هزاران موشک ضد تانک دارد که در استفاده از آن‌ها مهارت دارند. حزب الله از هواپیما، تانک یا وسایل نقلیه زرهی مستقر در لبنان برخوردار نیست، زیرا آن‌ها نمی‌توانند با برتری هوایی رژیم صهیونیستی مقابله کنند؛ اما این گروه تعداد زیادی اسلحه، تونل و پناهگاه در جنوب لبنان ساخته و به یک دستگاه اطلاعاتی بزرگ مجهز است. قدرت حزب الله در استفاده از پهپاد و سایر ابزارآلات جنگی نیز به افزایش توان نظامی آن‌ها کمک کرده است. (Fairclough, ۳ November ۲۰۱۲)

بنابراین حزب الله نه تنها از نیروهای توانمند برخوردار است، بلکه با تجهیزات و قدرت بهره‌برداری از آن، توانسته به توان بالای نظامی دست پیدا کند و این قدرت را در عرصه‌های مختلف به نمایش بگذارد.

← تاکتیک مناسب جنگی

حزب الله با شناخت مناسب از مقدرات و در نظر گرفتن برخی محدودیت‌ها، به خوبی در عرصه نبرد از تاکتیک‌های مناسب جنگی بهره می‌برد تا جایی که در جنگ‌های نامتقارن، صحنه نبرد را به سود خود رقم زده است. نقاط قوت تاکتیکی حزب الله پوشش و پنهان‌کاری، آتش مستقیم و آماده‌سازی مواضع جنگی است. حزب الله با شناخت این موارد سعی می‌کند صحنه نبرد را به سمت بهره‌برداری از آن‌ها سوق دهد. حزب الله بازیگری آموزش دیده، مسلح، با انگیزه و تکامل یافته است و معمولاً در مورد عملیات نظامی خود بحث نمی‌کند و اطلاعات دقیق و قابل اعتماد درباره نقاط قوت و توانایی‌های آن‌ها غالباً وجود ندارد. همین مسئله باعث شده تا توان و تاکتیک‌های این جنبش برای دشمنان غیرقابل شناسایی باشد.

تجربه دیگر حزب الله، مدیریت و راهبری عملیات در کنار حفظ توانمندی‌های چریکی است. توان مدیریت جنگ شهری و تاکتیک‌های مناسب نیز بر توان حزب الله

گرفت، تنها جنبشی باشد که پس از جنگ داخلی ۱۹۷۵-۱۹۹۰ خلع سلاح نشد و در نبرد سال ۲۰۰۰ بر رژیم صهیونیستی پیروز و در سال ۲۰۰۶ نیز در برابر آن دفاع کند. (Gadzo, ۲۶ October ۲۰۱۹)

جدول ۳: پیشران‌های مؤثر بر کنشگری حزب الله لبنان

افزوده است. توانمندی دیگر عملیاتی حزب‌الله، قدرت دریایی آن است. این قدرت را هم می‌توان در راستای ارتقاء سطح فنی و تسلیحاتی حزب‌الله مورد تحلیل قرار داد و هم ابعاد راهبردی و عملیاتی آن را بررسی کرد. این توان و تاکتیک باعث شده تا حزب‌الله که در سال ۱۹۸۲ پس از حمله رژیم صهیونیستی به لبنان شکل

نتیجه‌گیری:

عنوان بازیگری فعال به ایفای نقش اثرگذار بپردازد. این ایفای نقش فعال به دلیل بهره‌مندی از پیشران‌هایی همچون اقتصادی است که حزب‌الله بر اساس آن توانسته نفوذی ساختارمند را داشته باشد. بهره‌مندی از پیشران اجتماعی نیز باعث شده تا مقبولیت و محبوبیت حزب‌الله در میان مردم افزایش یابد. پیشران سیاسی نیز زمینه افزایش قدرت بازیگری حزب‌الله را ایجاد کرده و پیشران نظامی نیز برگ برنده حزب‌الله در محیط آشوبناک منطقه بوده و باعث شده تا مقاومت

یافته‌های تحقیق کنونی گویای این حقیقت است که حزب‌الله به رغم اینکه بسیاری از فرماندهان آن به شهادت رسیده‌اند، اما از این ظرفیت برخوردار است که همچنان به عنوان مهم‌ترین بازیگر داخلی در لبنان ایفای نقش کند. در بررسی چرایی کنشگری مؤثر حزب‌الله، شناخت پیشران‌ها نقش مهمی دارند. بهره‌مندی از پیشران‌ها باعث شده تا حزب‌الله نه تنها در عرصه داخلی لبنان، بلکه در خارج از کشور نیز به

Delphi and Best Worst Method (BWM) for performance measurement in higher education, Decision Analytics Journal, 4(2), PP1-11

-Hezbollah is a major political force, having won 13 seats in the May 2018 elections and securing three cabinet posts. by Mersiha Gadzo, 26 Oct 2019, <https://www.aljazeera.com/news/2019/10/lebanon-protests-difficult-delicate-situation-hezbollah-191027053143258.html>.

- Hezbollah: Most Powerful Political Movement in Lebanon Counterterrorism expert Daniel L. Byman says Hezbollah is "the most powerful single political movement in Lebanon" and remains a potent guerrilla force.

- Hierro, A.F. Sánchez, M. Puente-Fernández, D. Montoya-Juárez, R. & Roldán, C. (2021). A Fuzzy Delphi Consensus Methodology Based on a Fuzzy Ranking, Journal of Mar Arenas-Parra. 9(1):148-176.

- Interview by Daniel L. Byman, Interviewee, Bernard Gwertzman, Interviewer, May 29, 2008, <https://www.cfr.org/interview/hezbollah-most-powerful-political-movement-lebanon>

- <https://farsi.alarabiya.net/fa/views/2013/12/19/>

-US sanctions squeezing Iran-backed Hezbollah in Lebanon, By BASSEM MROUEO October 4, 2019, <https://apnews.com/a37836f1f39f4028710c2ad226a7760>.

لبنان به سطح بالایی از بازدارندگی برسد.

منبع:

- البرزی، دعوتی، هادی، نصرالهی، اکبر (۱۳۹۷). تحلیل روندها و پیشران‌های مؤثر بر خبر صداوسیما در ۵ سال آینده، فصلنامه پژوهش‌های مؤثر بر خبر، سال بیست و پنجم، شماره ۲.

- درخشه، جلال، بیگی، علیرضا (۱۳۹۵). کارآمدی حزب‌الله لبنان در دستیابی به مقبولیت اجتماعی و مشروعیت سیاسی، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات جهان اسلام، سال ششم، شماره چهارم.

- ساسانیان، سعید (۱۳۹۸). تأثیر مشروعیت اجتماعی حزب‌الله لبنان بر بازدارندگی آن در مقابل رژیم صهیونیستی، دو فصلنامه علمی جامعه‌شناسی جهان اسلام، دوره ۷ شماره ۱۴.

- وقوفی، امید، قاسمی، علی‌اصغر، حاجیانی، ابراهیم (۱۳۹۶). تبیین عوامل و پیشران‌های کلیدی آینده یمن تا سال ۱۳۰۶، فصلنامه آینده‌پژوهی دفاعی، سال دوم، شماره ۴.

- روزنامه کیهان، راز محبوبیت حزب‌الله لبنان.

<http://kayhan.ir/fa/news/29893>

- Ciptono, A. Setiyono, S. Nurhidayati, F. & Vikaliana, R. (2019). Fuzzy Delphi method in education. Journal of Physics Conference Series. 15(29): 89-105

- Habibi, A. Jahantigh, F.F. & Sarafrazi, A. (2015). Fuzzy delphi technique for forecasting and screening items. Asian Journal of Research in Business Economics and Management. 5(2): 130-143.

- Hashemi, S.H. Ghomi, H. & Mazarinasad, M. (2022). An Integrated Fuzzy

- https://ir.sputniknews.com/near_east/۲۰۱۸۱۱۰۹۴۱۵۱۹۷۴

- Norman, Lawrence and Gordon Fairclough. "Pressure Mounts for EU to Put Hezbollah on Terror List." Wall Street Journal. ۷ September ۳، ۲۰۱۲ November ۲۰۱۲.